

פרוטוקול מס' 86

מישיבת ועדת החינוך והתרבות
יום שלישי י"ח בסיון התשנ"ז (24.06.1997) שעה 10:30

נכחו:

חברי הוועדה: עמנואל זיסמן - היו"ד
דוד אזולאי
רפאל אלול
זאב בויס
שמריהו בן צור
ואליד צאדק חאג' יחיא
ראובן ריבלין

מחמנים: יגאל פרסלר

משרד החינוך והתרבות:

יוחנן בן יעקב
אברהם צדקה
נח שלו - סגן ראש מינהל חברה ונוער

סניצ שמעון קורן- ראש מדור מבצעים באג"מ
אהוד יתום - חבר במטה ללוחמה בטרור
רחל קיזר - הסתדרות המורים
יהושע קרני - הסתדרות המורים
משה שיינפלד - יו"ר ועדת בטחון
ענת אופיר - המועצה לשלום הילד
אורלי פלד - החברה להגנת הטבע
יובל קרני - עיתונאי, "ידיעות אחרונות"

מנהלת הוועדה: יהודית גידלי

קצרנית: חנה כהן

סדר היום: טיולים בבתי הספר -

2300

טיולים בבתי הספרהיו"ר עמנואל זיסמן:

אני מתכבד לפתוח את ישיבת הוועדה. ב- 2.6.1997 התקיימה ישיבה בנושא טיולי בתי הספר והוחלט להמשיך לדון בנושא עוד לפני פגרת הקיץ. בסוף השבוע האחרון התפרסמה כתבה בעיתון "ידיעות אחרונות" המצביעה על דברים חמורים בכל הקשור לאבטחה בטיולי בתי הספר. לפיכך הוחלט להקדים את הישיבה, כי אם הוועדה לא היתה דנה עתה, נשיאות הכנסת היתה מאשרת הצעות דחופות לדיון במליאה.

זהו נושא בעל משמעות לאומית ממדרגה ראשונה, ואני רואה חשיבות רבה בקיום דיון זה בוועדה, כי הדיונים בה יסודיים יותר מהמליאה. אני אומר דברים אלו לאור עמדתו של סגן שר החינוך והתרבות משה פלד, שאין לקיים דיון בוועדה. העניין הוא חמור מאוד וחבל שסגן השר לא מצא לנכון להגיע לישיבה.

בישיבה שהתקיימה ב- 2.6.1997 הוחלט: "ועדת החינוך והתרבות רואה בטיולי התלמידים מרכיב לימודי ומוטיב מרכזי בפעילותו של בית הספר הישראלי. הוועדה תובעת ממשד החינוך להפיץ מפת איזורים על פי שיקולי בטחון ובטיחות, שתתייחס ליעדי טיול שונים בישראל, כולל יעדים שאינם נמצאים בתחולת החוק האזרחי הישראלי ולהתאים הנחיות לבתי הספר למפה זו". למיטב ידיעתי מפה כזו טרם הופצה.

עוד הוחלט: "כדי שהטיול יהפוך לחלק מתוכנית החובה של בית הספר, הוועדה סבורה שיש לגבש תוכנית רב שנתית למימון הטיולים במסגרת תקן השעות והתקציב שהמדינה מעבירה לבתי הספר. הוועדה תובעת לשותף, בכל ההתייעצויות והחלטות הנוגעות לטיולים את נציגי ההורים בכל הרמות: הארצית, היישובית והבית ספרית".

"ועדת החינוך והתרבות קובעת כי על כל חלקי מערכת החינוך לעזור למסגרת החינוכית בהפעלת הטיולים, בקביעת המסלולים, בלינה, בליווי ובאבטחה. הוועדה ממליצה לגבש הנחיות נפרדות לבתי הספר היסודיים ולבתי הספר העל יסודיים בשים לב להבדלים שביניהם".

לאור מימצאי התחקיר בעיתון "ידיעות אחרונות", נשאלת השאלה אם היה מכרז לפני שבחרו את חברת האבטחה "פטיש בטחון", אם נכון שחברה זו פעלה בזיוף ובמרמה, ומדוע לא שוללים ממנה את הרשיון.

יוחנן בן יעקב:

מפת איזורי טיולים מתואמת עם כוחות הבטחון השונים, היא קיימת, והופקה גירסה נוספת שלה בחודש אפריל האחרון, בעקבות הדיונים על האסון בנהריים.

בעקבות דו"ח ועדת הבדיקה בראשותו של תא"ל יגאל פרסלר, אישר אתמול מנכ"ל משרד החינוך שורה של המלצות. הוקם צוות ישום של כל הדברים שעלו בוועדה. צוות זה חיפש את דרך הטיפול המערכתית, כי בעקבות האסון בנהריים התברר שצריך כמה תשובות מערכתיות.

רפאל אלול:

איך יתכן שמערכת גדולה כמו משרד החינוך, אינה יכולה לגלות מה שכתב אחד גילה ?

יוחנן בן יעקב:

במדינת ישראל גופים שונים יכולים לעבוד על פי חוק עם גופים מסויימים. משרד החינוך לא העסיק את חברת "פטיש בטחון" וגם לא מפקח עליה.

ראובן ריבלין:

משרד החינוך אחראי על ילדי בית הספר, אם לא, אולי כדאי לחפש אחראי אחר.

יוחנן בן יעקב:

צוות מצומצם הגיש תוכנית היערכות לגבי טיפול משרד החינוך בטיולים, התוכנית כוללת את המרכיבים הבאים:

1. הקמת מינהלת טיולים מרכזית בתוך משרד החינוך, שתהיה אחראית על מכלול הטיפול בתחום הטיולים, בכל רמות הגיל ובכל הטיולים הכפופים למערכת החינוך. זו תהיה מינהלת עם סמכויות כולל בתכנון, במדיניות ובאסטרטגיה. במינהלת יהיו נציגי קצין הבטחון של משרד החינוך, המערכת הפדגוגית והמערכת האירגונית הממונה על הטיולים.

2. מעל מינהלת הטיולים, שתהיה יחידה חדשה במשרד החינוך, תוקם מועצה שבה ייוצגו הגופים השונים שמשרד החינוך שותף עמם באירגון הטיולים, כמו: אירגוני המורים וההורים, החברה להגנת הטבע, רשות שמורות הטבע וגופים שונים שבאמצעותם ובשיתוף עימם מערכת הטיולים פועלת. המועצה תתכנס כמה פעמים בשנה ותנחה באופן ישיר את מינהלת הטיולים.

3. נקבע שעד תחילת שנת הלימודים יצא חוזר מנכ"ל מצומצם ומרוכז, שיהבהיר מהם האלמנטים המרכזיים, בלי לוותר על אף אחד מהסעיפים הקיימים היום. הנחת היסוד היא שחחרי המנכ"ל טובים, כמו שקבעו ועדות אחדות שבדקו אותם, ולכן חחרי המנכ"ל ירוכזו ויבהירו למנהלי בתי הספר את ההנחיות.

כל המערכת הזו לא נועדה לשחרר את מנהלי בתי הספר מאחריות על הטיול. אחריות מנהל בית הספר, כפי שהיא מופיעה בחחרי המנכ"ל אינה משתנה.

4. סוכם שתפקידו של רכז הטיולים בבית הספר יעוגן כמו רכז מקצוע. הרכז לא יעסוק רק בצד הבטיחותי אלא גם בצד הפדגוגי, שהוא לא פחות חשוב.

5. סוכם ואושר על ידי מנכ"ל משרד החינוך, שאנו נכנסים עתה לפעולה מזוהת כדי להגדיר את הגורמים שיהיו מורשים לתת שירותי טיול למערכת החינוך. הגרעין הראשון של ההצעה מדבר על כך שבתי ספר יוכלו להתקשר עם חברות רק אם יש להן אישור ממשרד החינוך. עניין זה צריך להיות מעוגן משפטית באופן מאוד זהיר, ומנכ"לי משרד החינוך בעבר הכריעו לא ללכת במסלול זה. אך לאור דו"ח הוועדה ובדיקות נוספות שנעשו בשטח, התקבלה במשרד החינוך החלטה ברורה, שבית ספר יוכל להתקשר רק עם חברה שקיבלה אישור לכך. דרך זו תמנע דברים כמו שתוארו ב"ידיעות אחרונות".

ועדת החינוך והתרבות
24.06.1997

רוב הדברים הנ"ל ייושמו כבר בתחילת שנת הלימודים הבאה. בנוסף לכך יהיו כנסים בנושא לרכזי הטיולים, למנהלי בתי הספר ולאחראים על הטיולים ברמות השונות. כמו כן הוחלט על הרחבת אחת מלשכות קישור הטיולים. כל הלשכות יקושרו באמצעות מחשב ובאחד מהם יוקם חדר מצב שיפעל 24 שעות ביממה, על מנת לתת תשובות לשינויים ולאירועים במהלך הטיול עצמו.

בתוך המרכיבים האלה מיושמות כל המלצות דו"ח ועדת הבדיקה, לצד כל ההמלצות האישיים והמוסדיים.

היו"ר עמנואל זיסמן:

מה לגבי חברת האבטחה "פטיש בטחון", וההאשמות הכבדות שעלו מן הכתבה בעיתון?

יוחנן בן יעקב:

ברגע שהמערכת תעבוד על פי המתכונת שבה גורמים שמעניקים שירותי טיול יקבלו אישור מראש של שר החינוך, תופעות כאלו לא תוכלנה להיות. יהיה מי שיבדוק את החברות ויתן להן אישור לתת שירותים לבתי הספר.

היו"ר עמנואל זיסמן:

האם גם המסקנות הפרסונליות, שהיו בדו"ח ועדת הבדיקה בראשות תא"ל יגאל פרסלר, ייושמו?

יוחנן בן יעקב:

המסקנות הפרסונליות ייושמו בכפוף לחוק ולתקנות שירות המדינה. היה כבר מי שפנה בעתירה לבית המשפט והנושא עדיין נדון בבית המשפט. מכיוון שהוועדה לא היתה ועדת חקירה אלא ועדת בדיקה פנימית, הרי כל ישום של המלצה אישית חייב להיות על פי כל כללי תקנות שירות המדינה.

אברהם צדקה:

מסיבות שונות מנכ"לי משרד החינוך בעבר נמנעו מלפרסם מכרז לחברות שונות שירותים לוגיסטיים, רפואיים ושירותי אבטחה לטיולי בתי הספר. בוועדה המצומצמת שהחכרה על יד מר יוחנן בן יעקב, המלצתי, חה התקבל, לאמץ את הפורמט של אבטחת מוסדות חינוך בבתי הספר, היינו חברות האבטחה. יש לקבוע את פרופיל המאבטח, גילו, הרקורד הצבאי שלו, מצבו הרפואי ועוד. לאחר קביעת פרופיל המאבטח יש לפרסם מכרז בחתך ארצי באמצעות משרד החינוך או באמצעות מרכז השלטון המקומי.

באבטחת מוסדות חינוך מועסקות היום 64 חברות שזכו במכרז. כל רשות עצמאית להתקשר לחברה מסויימת, אך בתנאי שהיא מאותן החברות שעמדה בקריטריונים חכתה במכרז. יתרה מזו, הרשות אינה חייבת להתקשר באמצעות מרכז השלטון המקומי, אלא יכולה ליצור ישירות קשר עם חברת האבטחה.

על פי אותה שיטה של אבטחת מוסדות החינוך, יש לאפיין את החברות שתתנה שירותים לוגיסטיים ואחרים לטיולי בתי הספר.

ועדת החינוך והתרבות
24.06.1997

ראובן ריבלין:

יש לי רושם שמשרד החינוך מתעסק כל הזמן במתן פתרונות שנשלפות מהמותן. ילדי בתי הספר מטיילים כבר 50 שנה ועד היום נראה שהם הסתדרו רק בעזרת ה', כי משרד החינוך לא פעל כראוי להבטיח את שלומם.

אברהם צדקה:

אין לי תשובה מדוע בחמישים השנים האחרונות לא פעלו כך, אך בעקבות המלצת ועדת פרסלר ובעקבות הכתבה שהתפרסמה בשבוע האחרון משרד החינוך ינהג אחרת.

רפאל אלול:

איני מבין מדוע משרד החינוך לא פעל ביחמתו לבדוק את החברות שעיימן עבדו בתי הספר, והמתין עד שהדברים הקשים יתגלו בכתבה בעיתון.

אברהם צדקה:

בכתבה בעיתון הוצגו מסמכים שזוייפו. אני סבור שאם החברה עסקה בזיופים קשה מאוד לגלות זאת. אנו בהחלט בודקים שישנו חובש בטיולים, שהמאבטח שנושא את רובה הקרבין עבר מסווח, ועוד. הנושא אכן היה פרוץ והכוונה היא לסדר זאת.

היו"ר עמנואל זיסמן:

האם מאז פרסום הכתבה נעשה משהו במשרד החינוך, כדי למנוע התקשרות בתי הספר עם חברות מסוג זה ?

אברהם צדקה:

מאחר שלמשרד החינוך אין קשר חחי עם חברת "פטיש בטחון" או כל חברה אחרת, אין היא צריכה להפסיק את ההתקשרות. חברות שהיו קשורות בקשר חחי, כמו קק"ל, "אגד תיור" והחברה להגנת הטבע, הפסיקו את ההתקשרות עם החברה.

רפאל אלול:

החברות שהזכרת הפסיקו את ההתקשרות עם החברה, אך למרבה האירוניה משרד החינוך לא עשה זאת.

אברהם צדקה:

למשרד החינוך לא היה קשר חחי עם החברה ולכן לא היה צורך בהפסקתו.

היו"ר עמנואל זיסמן:

את ההורים והתלמידים לא צריך לעניין אם יש חחים אם לא. משרד החינוך הוא שנושא באחריות וצריך לדאוג שהכל יהיה תקין. משרד החינוך היה צריך להוציא מיד הנחיה שאין להתקשר עם חברה זו.

ועדת החינוך והתרבות
24.06.1997

יוחנן בן יעקב:

קק"ל, "אגד תיור" ואחרים קשורים בחחה עם החברות, ואילו משרד החינוך אינו קשור בשום חחה עימן.

היתה מדיניות ברורה במשרד החינוך, שהיתה ידועה, לא להיכנס לנושא של הרשאת גופים שמעניקים שירותי טיולים למערכת החינוך.

זאב בויס:

היתה תקופה שלא היו צריכים את שירותי הגופים הללו, ולפיכך לא היה צורך בהוצאת מכרזים לצורך כך.

יוחנן בן יעקב:

היתה תקופה שהגוף היחיד שהעניק שירותי טיולים היה החברה להגנת הטבע. הצורך בשירותים אלה גדל מאוד, ועתה משרד החינוך משנה באופן מהותי את המערכת.

יובל קרני:

ישנם גופים שמשרד החינוך עובד עימם כמו: "אגד תיור" וקק"ל שמתקשרים עם חברות פרטיות, דבר שלמעשה מוריד ממשרד החינוך את האשמה. דבר שלדעתי אינו תקין, כי בכך למשרד החינוך אין שליטה על גופים שעובדים עמו. לשמחתי גם "אגד תיור" וגם קק"ל הודיעו שהם מפסיקים את ההתקשרות עם חברת "פטיש בטחון".

ישנה תופעה שצריך לתת עליה מענה: המכרזים. חברות שהן בעצם "חצי חפריות" ניגשות למכרזים ומציעות מחירים שהן מתחת לכל סטנדרט מקצועי, מחירים שהם ברוב המקרים מתחת לשכר המינימום חוכות במכרזים. כפועל יוצא מזה הן מעניקות שירותי אבטחה ושירותים רפואיים ברמה מאוד נמוכה.

חקרתי את חברת "פטיש בטחון" וכדי להוכיח את המידע הצטרפתי כעובד מן המניין לחברה. אין לי ספק שלא מדובר רק בחברה אחת, אלא בעוד הרבה חברות שנמצאות בערך באותה רמה.

אתמול קיבלתי מכתב שנשלח על ידי קצין בטחון של קק"ל בצפון לקצין הבטחון הראשי של הקק"ל לגבי חברת אבטחה "מגן". במכתב נאמר: "בחודש האחרון היה המצב של חברת "מגן" עלוב ביותר. מתוך הבדיקות שעשינו 93.5% מהן היו שליליות, 6.5% מהבדיקות היו חיוביות". כלומר מתוך 46 בדיקות שנעשו בחודש אחד לחברה, ב- 43 מהן הביקורת היתה שלילית, לעומת שלושה מקרים בלבד בהם הביקורת היתה חיובית.

זו דוגמא שמעידה שלא רק חברת "פטיש בטחון" לוקה במחלה זו, אלא עוד חברות רבות. אין ספק שלגבי חברת "פטיש בטחון" התגלו גם דברים שלדעתי גובלים בפלילים. לתשומת לב המשטרה, מאז פרסום הכתבה התקשרו אלי עשרות אנשים שעבדו בחברה וסיפרו לי שהתקשרו אליהם מחברת "פטיש בטחון" ושאלו אותם אם נשאר אצלם נשק מסוג קרבין". ביומיים האחרונים קיבלתי מידע שמהחברה נעלמו שניים או שלושה כלי נשק.

ועדת החינוך והתרבות
24.06.1997

נמסר לי שהמשטרה אכן עושה ביקורת, אך כשהמשטרה מגיעה ושואלת לכמות כלי הנשק המצויים בחברה, הם מצהירים על מספר מסויים. אם בספירה מתגלה מספר שונה הם טוענים שכלי הנשק נמצאים באבטחת טיולים וכד'. בכך אין שליטה על הנשק שנמצא בחברה.

אני אישית יצאתי עם רובה "קרבין" של חברת "פטיש בטחון" בלי שחתמתי עליו ובלי שידעתי לתפעל אותו.

שמעון קורן:

משרד הפנים הוא שנותן הרשאה לחברה להחזיק נשק. החברה אמורה להציג למשטרה רשימה של האנשים שישתמשו בנשק.

רפאל אלול:

מי בודק את אותם האנשים? כאשר אזרח רגיל מבקש רשיון לנשק התהליך הוא מסובך וארוך ואילו במקרה זה זה נעשה בקלות.

שמעון קורן:

על פי חוק, המשטרה צריכה לתת נשק לחברת אבטחה או למפעל ראוי. הנשק משמש לאבטחת המפעל או לטיולים. משרד הפנים הוא שמאשר מתן נשק לאחר בדיקה. המשטרה מחלקת נשק לחברה שיש לה את הסמכות להחזיק מספר כלי נשק.

רחל קיזר:

כאשר הורה מלווה צריך לקבל נשק, הוא צריך להגיש למשטרה את כל הפרטים שלו, הוא נבדק ורק לאחר כמה ימים מקבלים אישור, אם הוא רשאי לשאת נשק אם לאו. איך יתכן שאת בתי הספר בודקים היטב ואילו לחברות האבטחה זורם נשק באופן חופשי.

ראובן ריבלין:

המשטרה נותנת את הנשק לחברה ולא לעובד באופן אישי. לפיכך יתכן מצב שהחברה נותנת נשק למשוגע, והמשטרה למעשה לא יכולה לגלות זאת.

שמעון קורן:

החברה מגישה בקשה למשרד הפנים. משרד הפנים מעביר אלינו ואל משרד הבריאות את הבקשה על פי חוק. חברת האבטחה מקבלת כמות של כלי נשק לאחר שאושר להם על ידי משרד הפנים.

החברה נותנת לעובדיה נשק, שהוא למעשה נשק של המשטרה.

ראובן ריבלין:

ברגע שהמשטרה מסרה את כלי הנשק לחברה, היא למעשה מסירה אחריות מעצמה לגבי האוחז בנשק.

שמעון קורן:

אם מדובר בחברה שקיבלה היתר להחזיק כלי נשק ולא העבירה רשימה של מוצאים למשטרה, הדבר חמור.

יובל קרני:

התקבלתי לעבודה בחברת "פטיש בטחון" ביום חמישי בצהריים וביום ראשון בבוקר כבר קיבלתי את הקרבין. לעניות דעתי משרד הפנים סגור ביום שישי ולא יתכן שהחברה העבירה את שמי למשרד הפנים לצורך בדיקה.

אהוד יתום:

האם הפעם הראשונה שיצרת קשר עם החברה היתה באותו יום חמישי, או שהגשתי קודם לכן בקשה או את הפרטים שלך?

יובל קרני:

בסוג עבודה כזה הם זקוקים כל הזמן לכח עבודה זול ומייד. לראשונה יצרתי קשר עם החברה ביום חמישי, ביקשתי להיות מאבטח והם סידרו לי באופן מידי עבודה ליום ראשון. באותו יום ראשון היו חסרים שלושה מאבטחים, שהיו אמורים לצאת איתי למחנה שוני של קק"ל. מאחר שלא היו מספיק מאבטחים הועמסו על הרכב ארבעה כלי נשק, נסענו לנצרת ובה חיפשנו שלושה מאבטחים, שחבר של אחד העובדים ביקש לסדר. נמצאו שלושה חיילים שהיו בחופשה: אחד טבח, אחד נהג ואחד עובד במשמר הגבול.

במחנה שוני פגשתי "חובש" שלמעשה הוא נהג צבאי, אף פעם לא עבר קורס חובשים, אין לו שום ידע בעמדה ראשונה ואפילו לא ידע מה תכולת תיק העמדה הראשונה שברשותו.

יגאל פרסלר:

איני מתפלא מהגילויים בכתבה, דברים אלו עלו גם בדיוני ועדת הבדיקה ונכתבו גם בהמלצות. אם המלצות הוועדה ייושמו יהיה קשה שמקרה כזה יקרה.

לגבי הקרבין כבר אמרתי בכמה מקרים, שהוא למעשה מקל שאף אחד לא יודע להשתמש בו. לעומת זאת אסור למלווים להשתמש באקדחם האישי.

שמעון קורן:

באיזורים שהם בתחום האחריות של משטרת ישראל מותר ש- 50% מכלי הנשק לצורך ליווי טיול יהיו אקדחים אישיים. באיזורים בתחום האחריות של צה"ל, צה"ל מתנגד חד משמעית לאבטח טיולים עם אקדחים.

ועדת החינוך והתרבות
24.06.1997

יגאל פרסלר:

כל עוד לא יושמו המלצות ועדת הבדיקה אסור להוציא תלמידים לטיולים.

במשרד החינוך קיים מצב לא תקין בו אין קצין בטחון למשרד. אני אישית אוהב את מנהל האגף שהיה, אך על פי המלצות הוועדה הוא צריך לעזוב את תפקידו, כי הוא לא פעל בסדר. חייב להיות קצין בטחון למשרד ואין קשר אם הוא הגיש עתירה לבג"ץ על השעייתו מהתפקיד.

לא יתכן ליישם את המלצות הוועדה כאשר קצין הבטחון שהומלץ להשעותו עדיין נמצא. לא נראה לי שבג"ץ יפסוק נגד מסקנות ועדת הבדיקה.

המימצאים שהתגלו בכתבה מעידים על מעשים פליליים, ומנהל החברה צריך לתת את הדין על כך. המשטרה חייבת לחקור את הנושא ולא לחכות שיקרה דבר.

אני סבור שיש עוד חברות שמעניקות שירותי טיול שאינן פועלות כנדרש. לפיכך משרד החינוך לא צריך לתת אישורים לחברות אם אינן עונות על כל הקריטריונים שמקובלים עליו.

אהוד יתום:

אני מציע שנסתכל קדימה, כי ככל שנלך אחורה נגלה כמה אנו "ערומים". ועדת פרסלר נגעה בנקודות נכונות. אני סבור שמשטרת ישראל צריכה להיות גורם מנחה של משרד החינוך ולהכנס לפרטי הנושא.

כחבר המטה ללוחמה בטרור אני יכול להבטיח, שאנו במסגרת המנדט שיש לנו בתחום הבקרה והפיקוח, נפקח על הנושא הזה על מנת לשמור על שלום ילדינו.

אני מציע שההורים לא יהיו אלה שיאבטחו את הטיולים, כי הם אינם מיומנים לכך. משרד הפנים, המשטרה וכל הרשויות צריכים לעשות את תפקידם. אני מכיר את תחרי המנכ"ל שבהם כתוב הכל, אך אין מספיק משמעת והדברים לא מיושמים. רק כאשר יש אסון מתעוררים ובודקים אם הדברים כתובים.

מערכת החינוך צריכה לעשות את תפקידה על פי תחרי מנכ"ל שקיימים, ומשטרת ישראל היא גוף מנחה שצריכה לעשות את תפקידו.

אני אציע לאלוף דגן להכנס לעניין זה על פי המנדט שיש למטה ללוחמה בטרור, בתחום הבקרה והפיקוח, כפי שאנו עושים באבטחת מוסדות החינוך, התחבורה הציבורית ועוד. אנו עובדים בתיאום עם המשטרה כאשר הרציונל הקובע הוא טובת האבטחה.

זאב בוים:

משרד החינוך לא מטפל נכון בכח אדם בהוראה ולא מטפח אותו נכון. יש בעיה בחדרי המורים וחלק ממקור הבעיה הזו היא פועל יוצא של דמות המורה והפרופיל של חדרי המורים היום. העובדה שצוות חברות לאירגון הטיולים מלמדת שבבית הספר אין מי שיארגן טיול. לא יתכן שמערכת החינוך לא תארגן בעצמה טיולים. אם לא היתה התופעה הזו, לא היתה קיימת תופעת החפריות של חברות פרטיות, שמארגנות את הדברים הללו.

אבסורד הוא שבמערכת החינוך, שהטיול בה הוא אלמנט חינוכי מובהק, אנשי החינוך לא מסוגלים לטפל בעניין.

ועדת החינוך והתרבות
24.06.1997

בסופו של דבר האחריות על הטיול היא על מנהל בית הספר. משרד החינוך לא אחראי על הילדים, אלא מנהל בית הספר שמוציא את התלמידים לטיול. משרד החינוך צריך להוציא את החחרים המתאימים, אך איני מצפה שהשר או המנכ"ל יבדקו אם החברה שלקח מנהל בית הספר היא בסדר. האחריות לכך היא על מנהל בית הספר, הוא זה שצריך להחליט עם מי להתקשר ומי הם המאבטחים של אותה חברה.

קשה לי להבין מדוע יש לקחת חובשים דרך חברות אבטחה, ולא דרך "מגן דוד" שיש לה חובשים מוסמכים.

בנושא אבטחת בתי הספר נעשה סדר על ידי התקשרות עם חברות פרטיות, מתוך ידיעה שהורים לא מסוגלים ולא ראוי להפעילם לשם כך. כך צריך להיות בעניין הטיולים. האבטחה במוסדות החינוך נכנסה למסלול נכון, ומדוע עד עכשיו, מתוך הכרה שיש חברות פרטיות שנותנות שירותי טיולים, אי אפשר היה להגדיר את הזרישות לגבי אבטחת טיולים, לפרסם מכרזים בהתאם, לפסול חברות שאינן עומדות במינימום הזרישות ולבצע עליהן ביקורת. לא מדובר ביצירת דבר חדש, כי מערכת ארגונית דומה כבר פועלת ויש לה דפוסי סבירים ונכונים.

ראובן ריבלין:

יתכן שהכלל שצריך להיות הוא שהאחריות מוטלת על מנהלי בתי הספר. אך יתכן שמנהל בית הספר יפעל בדיוק לפי מה שנקבע ובאחד הטיולים יקרה אסון ומיד יאשימו את מנהל בית הספר. מנהלים אחרים שישמעו לא ירצו להוציא תלמידים לטיולים. אם יוטל עול נוסף על ההורים הם יעדיפו אולי לא להגיע לביקורים במקומות שהאבטחה שם צריכה להיות גדולה, כמו ירושלים ומקומות נוספים, שאנו כבני נוער ראינו בהם חלק מלימוד אהבת הארץ.

אבטחת הטיולים היא חובבנית מאוד. איני מחלזל בטבחים, אך תפקידם להכין אוכל ולא לשמור ולהסתער. כשאני שומע כיצד נעשית אבטחת הטיולים אני מבין שילדינו חזרו בשלום למרות המלווים, ולא בגלל המלווים.

דוד אזולאי:

כמנהל בית ספר לשעבר, זכורים לי הקשיים שהערימה משטרת ישראל על מסירת נשק להורים, שהיו חייבים להגיע יומיים לפני הטיול על מנת לקבלו, אך מעולם הם לא קיבלו הדרכה. חברות האבטחה נותנות נשק לעובדיהן ללא בדיקה ומשטרת ישראל לא מפקחת על כך.

תמיד לאחר אסון או מקיימים דיונים, הפעם לשם שינוי אנו מקיימים את הדיון לאחר כתבת תחקיר. יש להודות לה' שעד היום לא קרה אסון בעקבות עבודה של חברות שמספקות נשק לעובדים לא ראויים.

הגיע הזמן שמשרד החינוך יוציא הנחיות ברורות לגבי אבטחת טיולים. מן הראוי לקחת את מודל אבטחת בתי הספר ולהשתמש בו גם לגבי אבטחת טיולים, משום שמודל זה עומד בכל הקריטריונים שנקבעו על ידי משרד החינוך ומשטרת ישראל.

אצל הורים רבים יש חששות כבדים להוציא ילדים לטיול, וכתבות מעין אלו ממעיטים את הטיולים ומגבירים את החשש והדאגה של ההורים. מן הראוי שמשרד החינוך היה מוציא מיד ביום ראשון, לאחר פרסום הכתבה, הנחיה לבתי הספר לא להשתמש בשירותי חברות מסוג זה.

ועדת החינוך והתרבות
24.06.1997

משה שיינפלד:

יש לי תחושה שאני חוזר על עצמי בכל דיון בנושא. בדיון שהיה לפני שלוש וחצי שנים אמרתי דברים בנושא האבטחה שלצערי לא נעשה איתם דבר, ועתה צריך לומר אותם שוב. באותם דיונים דיברנו על הקרבין ועל יעילותו, אך ביקשו מעיתונאים לא לפרסם את העובדה. דובר על כך שאנשים לא מוכשרים מחזיקים בנשק אך גם זאת ביקשו לא לפרסם.

דיברתי בישיבה קודמת על סטיה ממסלולי טיולים שנקבעו מראש. אם הטיול נגמר בשלום אף אחד לא יודע על הסטיה מהמסלול, ורק כשקורה אסון מתחילים לבדוק ומגלים שהיו שינויים במסלול. לפני מספר שבועות נהרג ילד בטיול בית ספר. לאותו טיול יצאו שתי כיתות. אחת הלכה במסלול שנקבע ואילו השניה סטתה מהמסלול, טיפסה על צוק כלשהו וילד נפל ונהרג. לאחר האסון חוקרים את המקרה אך זה כבר לא עוזר. אותו אב זעק שהבן שלו הלך לטיול ולא למלחמה, אני רוצה לזעוק את זעקתם של עוד הורים שילדיהם נהרגו או נפצעו בטיולים, והמספרים אינם קטנים.

יש לי ההרגשה שאנו חוזרים על עצמנו, לכן כדאי שמוועדת החינוך יצא מסר ברור, שעד שלא יבדקו את הנושא עד תום לא יהיו טיולים. אני רוצה שוועד ההורים יוציא הוראה לא לצאת לטיולים, כי יהיה מי שיטען שוועד ההורים הוא קיצוני ומיליטנטי.

נאמר שחברות מעבירות רשימות ומקבלות אישורים למאבטחים. מנהל בית הספר, בבוקר הטיול, אינו יכול לדעת אם החברה אכן שלחה לו מאבטח ראוי או סתם אדם. מנהל בית ספר שמתקשר עם חברת "אגד תיור" שלדעת כולנו חברה מכובדת ורצינית, אינו יכול להעלות על דעתו שהוא מקבל דרך "אגד תיור" מאבטחים לא ראויים. למנהל בית הספר אין שום כלי לבדוק אם המאבטחים אומנם עברו הכשרה ואם הם יכולים להיות מאבטחים.

היו"ר עמנואל זיסמן:

חברת "פטיש בטחון" קיבלה רשיון לספק שירותי אבטחה. יש ועדה בין משרדית שמאשרת מתן רשיונות. החברה למעשה הפרה את תנאי הרשיון שהיא קיבלה ויש לחקור אותה על כך.

ראובן ריבלין:

אני מציע להורות למשטרה לפתוח בחקירה נגד החברה "פטיש בטחון".

יהושע קרני:

מדובר כאן בדיני נפשות, ולנו יש אחריות גדולה כלפי הילדים. התופעה שהתגלתה בכתבת התחקיר היתה צריכה להיות ידועה מראש. מהרגע שחייבו מלווים נושאי נשק ויש חברות שנותנות להם נשק, המשטרה ומשרד הפנים היו צריכים לפקוח עיניים ולקבוע מי מוסמך לשאת נשק.

אנו לא סבורים שבטחון התלמידים יכול להיות אך ורק על מנהל בית הספר או על המורים. צריכה להיות ועדה בינמשרדית שמפקחת, וכל צד צריך לבדוק לפני שניתן אישור לשאת נשק.

המסקנה המתבקשת היום היא קודם כל ליישם את מסקנות ועדת פרסלר, שהן מסקנות אופרטיביות. הדו"ח התפרסם לאחר דיונים רציניים וחקירות רציניות, ואם המסקנות לא יושמו עד היום אני סבור שצריך להקפיד את כל טיולי בתי הספר.

במהלך חופשת הקיץ יש צורך להקים צוות משותף של משרד החינוך עם גורמים מקצועיים שמוסמכים לכך כמו: משטרת ישראל, משרד הפנים, חברות תחבורה וכל גורם שקשור לענין, ובלבד שלא נתכסה בחחר שאין לו משקל ולאחר מכן נצטרך למצוא אשמים. ככל שהנהלים יהיו יותר ארוכים ויותר מסובכים, כך תהיה פחות אחריות, כי אחריות לא יכולה להתחלק בין הרבה אנשים.

כנציג הסתדרות המורים איני בא להגן על מחדלים. אנו מבקשים שנושא הטיולים יהיה סגור וכל אחד ידע בדיוק מה תחום האחריות שלו.

רחל קיזר:

אנו צריכים לוודא שעשינו הכל כדי שילד שיוצא לטיול יהיה בטוח. על מנהל סית ספר מוטלת אחריות גדולה חה בא לידי ביטוי בחחר מנכ"ל. הבעיה מתחילה ביציאה מתחומי האחריות שאותם באופן ישיר יכול מנהל בית ספר לודא, ושהידע המקצועי שלו מאפשר לו בדיקה. כשהורים הם מאבטחים הדבר יותר פשוט, כי המשטרה בודקת כמה ימים לפני כן, אינה מאשרת כל הורה ומאוד מקשה על הורים מלווים, דבר שהוא מבורך.

ברגע שאין מספיק הורים מלווים וצריך לקחת מאבטחים נוספים, מנהל בית הספר אינו יכול לבדוק מי הם המאבטחים. כמנהלת בית ספר לא חשבת מעולם שצריך לבדוק מאבטחים שנשלחו אלי מחברה מכובדת כמו "אגד". זה אומנם באחריותי אך איני יודעת לבדוק ואין לי את הכלים לכך.

הפניה לקבלת מאבטחים היא לחברה שמאושרת, וציבור המנהלים בטוח שהכל מסודר ובדוק. אם הדברים אינם כך אני אמליץ למנהלים לא להוציא טיולים.

ראובן ריבלין:

אם למרות כל האישורים וכל החחרים, האחריות היא בסופו של דבר על מנהל בית הספר, יש צדק בתביעה לא לאפשר טיולי תלמידים עד שכל העניין מסודר.

רחל קיזר:

שמעתי בישיבה התרסות כנגד מורים ומנהלים. כל מסלולי הטיולים מאושרים על ידי משרד החינוך ואנו לא עושים שום דבר על דעת עצמנו. אך לאחר שיש את כל האישורים יש כל מיני בעיות, כמו שינוי מסלולי טיולים שנעשה ביחמת מדריכי הטיולים ועל דעתם. הדברים פרוצים ולא מסודרים, אך אנו כמנהלים לא יכולים לבדוק את כל הפרטים הקשורים לטיול כמו: האוטובוסים, החובשים והמאבטחים, מה גם ששכרנו שרותים אלה מחברה שקיבלה אישורים לעסוק בכך.

אני לא מתנערת מהאחריות המוטלת על המנהל, אך המנהל קשור לגופים אחרים, וכשהוא פונה לגופים מאושרים אלה, הוא חייב לדעת שהגופים הללו נבדקו ואושרו עד הפרט האחרון.

רפאל אלול:

אני לא מוטרד בגלל הכתבה שהתפרסמה, אלא מוטרד מההורים והמורים שסומכים על חברות כמו "אגד תיור" ואף משלמים יותר כדי שיהיו שקטים.

אני מתפלא שסגן שר החינוך והתרבות, משה פלד, לא הגיע לישיבה כה אקוטית. אני מציע ליושב ראש הוועדה לבקש ממר יגאל פרסלר לחדש את ישיבות ועדת הבדיקה שהוא עמד בראשה, משום שמשרד החינוך חטא בדברים מהותיים. שום בדיקה אקראית לא נעשתה לחברות שנותנות שירותי טיולים לבתי הספר.

מטילים את אחריות בדיקת המלווים על המנהלים, שאין זה תפקידם ואין הם מבינים בזה. זהו תפקידו של משרד החינוך לעקוב ולפקח אחר נושא זה.

אני מציע שבעוד חודש יהיה דיון נוסף בוועדת החינוך, כדי לבדוק מי מבקר ומפקח אחר כל פרטי הנושא, מרגע ההחלטה על יציאה לטיול ואחר כל הפרטים הקטנים המלווים את הטיול.

גם מכרז שייצא צריך להיעשות על ידי משרד החינוך, כי הורים ומורים לא יכולים לעשות דבר כזה.

אני מתפלא על דרך עבודת המשטרה. כאשר יש כתבה בעתון על איש ציבור מסויים מיד המשטרה עטה לחקור אותו. בכתבת התחקיר שהתפרסמה ב"ידיעות אחרונות" יש הרבה מאוד מקרים פליליים לכאורה, שהמשטרה היתה חייבת לפתוח בחקירה מיחמתה, בלי לחכות לפנייה של ועדת החינוך. אל למשטרה לחכות ועליה לפתוח מיד בחקירה כדי לטפל בכל אותם פשעים.

נוצרה תחושה לא נעימה שהמשטרה משמשת כעין אפסנאית. המשטרה שאחראית על הבטחון נוהגת במקרה זה בצורה משונה. המשטרה מקבלת אישור ועל פיו מחלקת נשק בלי שום פיקוח ובקרה. אני מציע שהמשטרה לא תמתין לתוצאות חקירה של ועדה כלשהי, אלא תיקח יחמה כדי לתת להורים שקט ובטחון.

שמעון קורן:

בדרך כלל כשיש חקירה עתונאית, יש גם תגובה של המשטרה. איני יודע אם פנו כדי לקבל תגובה במהלך הכנת החקירה ואז אם היו מוצאים לנכון היו פותחים בחקירה. אני בטוח שעל סמך הממצאים שנמסרו פה, תיפתח חקירה על בסיס הראיות לכאורה שהוצגו על ידי מר יובל קרני.

קיימת הנחיה מקצועית למשרד החינוך ואנו מקיימים עימם דיונים. יש לנו חילוקי דעות בתחום ההדרכה וחלוקת הנשק. אנו כן בודקים כל מלווה טיול שמוצע כדי לשאת נשק, על פי כל הפרמטרים החוקיים.

ועדת החינוך והתרבות
24.06.1997

היו"ר עמנואל זיסמן:

אנו מייחסים לטיולים חשיבות רבה מכל הבחינות ולכן לא יעלה על הדעת שלא יהיו טיולים. אני מודע שיש דאגה ורתיעה מקיום טיולים.

ועדת החינוך רושמת בחיוב את הודעת נציג משרד החינוך, מר יוחנן בן יעקב, ואנו מבקשים לקבל זאת בכתב. יחד עם זאת יש שורה של המלצות שהומלצו על ידינו בישיבה מתחילת חודש יוני, שבדברי נציג משרד החינוך אין תשובה להם. גם בנקודה הרגישה של מפת איזורי טיול לא ניתנה תשובה. הניסוח שהיה בחוזר מנכ"ל לגבי מפת הטיולים היה מעורפל, ואכן כתוצאה מהפרסום שהיה למחרת הדיון, התקשרו אלי מכמה מקומות, מאוד מודאגים, כדי לדעת אם הם נכללים במפת הטיולים אם לא.

יוחנן בן יעקב:

מפה כזו קיימת והיא פורסמה. אנו בסך הכל ניסחנו סעיף מתוך דו"ח ועדת הבדיקה, והפצנו אותו בין המנהלים.

היו"ר עמנואל זיסמן:

בדיון הקודם הוועדה קיבלה מסגן שר החינוך והתרבות התחייבות שכל המסקנות של ועדת פרסלר ייושמו, והדגש הוא על הכל. אנו בוועדה אימצנו גם אנו את הדו"ח ולכן אם יש משהו שלא מיושם בתחום הפרסונלי או המהותי-ענייני, יש לישמו.

אני רוצה להביע את הערכת הוועדה לעיתון ולעיתונאי יובל קרני על החשיפה, שהיא בעלת משקל ציבורי ומסייעת לכולם להתמודד עם הנושא.

יוחנן בן יעקב:

אני רוצה להעיר הערה כאדם פרטי. כיכבתי בעבר בעיתון "ידיעות אחרונות" כבעל עמדות של קצין נאצי. אני חושב שוועדה פרלמנטרית ששומעת חוות דעת, מן הראוי היה גם להזמין את נציגי חברת "פטיש בטחון".

רפאל אלול:

בדברך אלה אתה מגן על החברה, במקום להפסיק מיד את ההתקשרות עימה, כי הם פושעים, מה גם שהזמנו ולא רצו להגיע.

היו"ר עמנואל זיסמן:

ועדת החינוך רושמת את הודעתו של סנ"צ שמעון קורן שהמסורה תחקור את החשדות נגד חברת "פטיש בטחון".

רפאל אלול:

אני מציע למר יוחנן בן יעקב לעשות בדיק בית רציני ולהסיק את המסקנות המתבקשות, כדי שלא יהיו עוד אסונות.

ועדת החינוך והתרבות
24.06.1997

היו"ר עמנואל זיסמן:

אני רוצה לחזור ולהדגיש שוועדת החינוך ואומרת כן לטיולים, ושיהיו יותר טיולים בכל הרמות במערכת החינוך.

ועדת החינוך תובעת ישום מלא וקפדני של כל מסקנות דו"ח ועדת פרסלר, גם בצד המהותי וגם בצד הפרסונלי.

לא מקרה הוא שנציגי חברת "פטיש בטחון" לא הגיעו לישיבה. העדות של העיתונאי היא עדות כנה וישרה, לפיכך אין לי ספק שזהו מקרה פלילי ממדרגה ראשונה, ולכן הכעס הוא על משרד החינוך, שממונה על הנושא, ושהיה צריך להפסיק מיד את העבודה עם חברה זו. אם מדיניות משרד החינוך לאבטח את הטיולים באמצעות חברות אבטחה, האחריות היא על המשרד. אי אפשר לפתור את הנהלת המשרד מאחריות למה שקורה ולהטילה רק על מנהלי בתי הספר, שיחשבו פעמיים לפני שיוציאו תלמידים לטיול. לא יתכן ששנת הלימודים תיפתח בספטמבר בלי שיהיו דברים ברורים וחד משמעיים לגבי נושא הטיולים.

אני אפנה למשרד המשפטים, לוועדה שמעניקה אישורים לחברות שמירה כדי לבדוק מחדש את תנאי הרשיון לחברות השמירה, אם אותה חברה ראויה היתה בכלל לקבל את הרשיון. יתכן שראוי להחמיר את התנאים לקבלת הרשיון.

ראובן ריבלין:

אני סבור שהוועדה צריכה לפנות ישירות למשטרת ישראל בדרישה לקיים חקירה משטרתית, לגבי חברת "פטיש בטחון" וגם לגבי חברות אחרות.

היו"ר עמנואל זיסמן:

אני מודה לכל המשתתפים בישיבה. הישיבה נעולה.

- - - - -

הישיבה ננעלה בשעה 12:20